

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Lausuntopalvelu.fi

Lausunto

13/02/2024

7/2024

VN/2382/2024

JHL RY:N LAUSUNTO YLIOPISTOJEN RAHOITUSMALLIN UUDISTAMISTA KOSKEVISTA ASETUSLUONNOKSISTA

JHL kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta. Lausunto on laitettu Lausuntopalvelu.fi järjestelmään.

JHL:N LAUSUNTO

Otamme kantaa alla esitettyihin, erityisesti jatkuvaa oppimista koskeviin kysymyksiin. Muihin kuin alla oleviin kysymyksiin emme ota kantaa.

Kohta 2. Koulutuksen rahoitusosuuteen (6 §) esitetään lisättäväksi rahoitusosuus, joka perustuu uusiin opiskelijoihin, jotka eivät ole aikaisemmin suorittaneet Suomen koulutusjärjestelmän mukaista korkeakoulututkintoa tai vastaanottaneet korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa.

Pidätkö ehdotusta tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Rahoitustekijän osuudesta kysytään erikseen kysymyksessä 6.

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 2:

Kiinnitämme huomion tämän tekijän yhteisvaikutukseen muiden rahoitukseen liittyvien muutosten kanssa. Esiitetty uusien opiskelijoiden rahoitusosuus tulee johtamaan ei-ensikertalaisten opiskelijoiden sisäänoton vähenemiseen ja vähentää heidän mahdollisuuttaan päästä opiskelemaan tutkintokoulutukseen. Samaan aikaan avoimen korkeakoulun opintojen maksukattoa opiskelijoille aiotaan korottaa ja vähentää näiden opintojen valtionrahoitusta. Nämä kaikki yhdessä merkittävästi vähentävät jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia varsinkin heiltä, joilla on jo tutkinto, jotka ovat jo työelämässä ja/tai ovat pienituloisia. Ensikertalaisten hakijoiden tilanne tulee todennäköisesti paranemaan, mutta alanvaihto tai täydentävän osaamisen hankkiminen tulevat hankaloitumaan.

Osin samaan tavoitteeseen, moninkertaisen koulutuksen vähentämiseen, hallitus on pyrkinyt myös aikuiskoulutustuen leikkaamisella. Näitä keinoja olisi ollut hyvä miettiä ja esittää kokonaisuutena: jos ei-ensikertalaisten sisäänottoa rajoitetaan rajusti, olisi ollut hyvä mahdollistaa edes näille harvoille opiskelemaan päässeille kohtuullinen toimeentulo.

Kohta 7. Yliopistoissa kalenterivuonna suoritettujen alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärä - rahoitustekijöiden painoarvojen esitetään pysyvän ennallaan. Rahoitustekijän laskentaan esitetään tarkennuksia.

Alempien ja ylempien korkeakoulututkintojen lukumäärää painotettaessa tutkinnon suorittamisaikaa ja toisen saman tasoisen tutkinnon suorittamista koskeviin kertoimiin esitetään muutoksia. Momentin mukaan tutkintojen lukumäärää laskettaessa yliopistolain 40 §:ssä tarkoitettussa tavoitteellisessa suorittamisajassa suoritettujen tutkintojen lukumäärää painotettaisiin kertoimella 1,8 (nykyisin 1,5).

Jos ylemmän korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa ylemmän korkeakoulututkinnon tai ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon taikka jos alemman korkeakoulututkinnon suorittanut on aiemmin suorittanut suomalaisessa korkeakoulussa alemman korkeakoulututkinnon tai ammattikorkeakoulututkinnon, toista tutkintoa painotettaisiin lisäksi kertoimella 0,5 (nykyisin 0,7). Muut laskennan kertoimet pysyisivät ennallaan.

Teknisenä muutoksena kerroinluokan 1 tutkintoja ei enää jatkossa listattaisi asetuksen liitteessä vaan ryhmään C (kerroin 1) sisältyisivät kaikki sellaiset tutkinnot, jotka eivät sisälly A (kerroin 3) tai B (kerroin 1,75). Muutos ei vaikuttaisi korkeakoulujen välisiin rahoitussuhteisiin, mutta sillä vältettäisiin tarpeeton asetusmuutos sopimuskauden aikana, mikäli käyttöön otetaan uusi tutkintonimike, joka ei sijoitu ryhmiin A tai B.

Pidättekö ehdotusta tavoiteaikakertoimen nostamisesta (1,8) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Emme pidä. Yliopistoilla ei ole määräänsä enempää vaikutusmahdollisuuksia opiskelijoiden opiskelutahtiin. Jo nykyinen kerroin ohjaa merkittävässä määrin järjestämään opinnot mahdollisiksi suorittaa tavoiteajassa. Kyseisen kertoimen vahvistaminen edelleen palkitsisi niitä aloja, joilla opiskelun aikana ei tarvitse tehdä töitä tai joilla uramahdollisuuksien hahmottaminen ja löytäminen ei vaadi niin paljoa aikaa. Oma kysymyksensä on kiristämisen vaikutus opiskelijoiden hyvinvointiin: jo nyt nuorten hyvinvoinnissa on havaittavissa hälyttäviä merkkejä. Kiristäminen voikin toimia omaa tavoitettaan vastaan leikkaamalla työuria nykyistä lyhyemmiksi. Korkeakoulujen opiskelijavalinnan aiheuttama paine oli korkealla lukiolaisten uupumuksen syitä tarkasteltaessa Valtioneuvoston teettämässä selvityksessä (Korkea-asteen opiskelijavalinnan uudistus lukion ja lukiolaisten silmin. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:44). Samassa selvityksessä kysyttiin myös opettajien näkemystä: Opettajien näkemysten mukaan viime vuosina lukioon kohdistuneista

uudistuksista vain korkeakoulujen opiskelijavalintauudistus on merkittävästi heikentänyt lukiolaisten hyvinvointia ja oppimisasenteita.

Vaikka saman selvityksen perusteella jo tehdyt muutokset valintoihin ja niiden konkreettiset seuraukset eivät ole olleetkaan aivan niin raskaita kuin osin julkisessa keskustelussa on esitetty, on valintatavoilla silti oma, oleellinen merkityksensä nuorten valinnoille ja hyvinvoinnille. Moni nyt esitetty muutos on omiaan lisäämään näitä paineita: jos ensimmäisessä valinnassa valitsee väärin, on reitti tutkintokoulutukseen jatkossa entistä kapeampi, opiskeluun ei työelämässä oltuaan saa enää tukea ja avoimen opinnot ovat hyvin todennäköisesti kalliimpia ja/tai niitä on tarjolla vähemmän. On hyvin todennäköistä, että kaikki tämä yhdessä lisää monille painetta ja kuormitusta valintatilanteeseen.

Pidätkö ehdotusta toisen saman tasoisen tutkinnon kertoimen laskemisesta (0,5) tarkoituksenmukaisena?

Kyllä

Ei

Ei kantaa

Näkemyksiä, muutosehdotuksia tai muuta kommentoitavaa ehdotukseen 7:

Ehdotus kasaa saman suuntaisia vaikutuksia päällekkäin. Samaan tavoitteeseen pyritään jo ensikertalaisrahoituksella, joka tulee aikaansaamaan ensikertalaiskiintiön kasvattamista ja heikentämään toisen tutkinnon suorittaneiden mahdollisuuksia päästä sisään yliopistoon. Se, että henkilöllä on jo korkeakoulututkinto voi nopeuttaa jonkin verran toista tutkintoa, mutta ei määräänsä enempää, varsinkin jos tutkinnot ovat eri aloilta.

Kohta 13. Arvionne ehdotuskokonaisuuden vaikutuksista korkeakouluille, korkeakoulujärjestelmälle ja yhteiskunnalle

Olemme huolissamme siitä, miten rahoitusmallin muutokset yhdessä muiden luonnosvaiheessa olevien esityksien kanssa vaikuttavat mahdollisuuksiin alanvaihtoon tai kouluttautumiseen vanhempana tai ei-ensikertalaisena. Ensikertalaiskiintiön kasvattaminen rahoitusmallikannustimella, aikuiskoulutustuen poisto, avoimen korkeakoulun osallistujamaksujen kasvattaminen ja rahoituksen vähentäminen rahoitusmallissa eivät aikuiskoulutustuen poistoa lukuun ottamatta ole yksittäisinä radikaaleja muutoksia, mutta ne kasaantuvat kaikki samoille ryhmille. Erityisesti julkisen sektorin tehtävissä olevat, pienipalkkaiset naiset, jotka ovat sekä tutkintokoulutuksen että avoimen korkeakoulun käyttäjinä runsaasti edustettuina ovat muutosten häviäjiä.

Lisätietoja:

Matti Tujula, koulutuspoliittinen asiantuntija, puh. 050 407 9524

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Håkan Ekström
puheenjohtaja

